OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Asiantuntijalausunto

10.9.2024

VN/3578/2024
VN/3578/2024-OKM-37

Eduskunnan tarkastusvaliokunta

Opetus- ja kulttuuriministeriö; K2 VP Kannanotto EK 22/2021

Väärinkäytöksistä ilmoittaminen

Menettelystä havaittaessa virheitä tai väärinkäytöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön toiminnassa on määrätty opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikön taloussäännössä (VN/5816/2022-OKM-3). Sen mukaan ensisijainen vastuu kirjanpitoyksikön taloudenhoidon laillisesta ja tarkoituksenmukaisesta toiminnasta sekä virheiden, epätarkoituksenmukaisten menettelyjen ja väärinkäytösten ehkäisemisestä ja korjaamisesta on ministeriön ja viraston johdolla. Ministeriön ja viraston palveluksessa olevan henkilön, joka havaitsee kirjanpitoyksikön taloudenhoidossa tai sen vastuulle kuuluvien varojen hoidossa epäasianmukaisia tai riskialttiita menettelytapoja, laiminlyöntejä, väärinkäytöksiä tai rikoksia, joilla voi olla vaikutusta talouteen tai toimintaan, tulee ilmoittaa viivytyksettä havainnoistaan lähimmälle esimiehelle. Tämän tulee ilmoittaa asiasta viivytyksettä ministeriön sisäiselle tarkastukselle ja hallintoyksikön johtajalle. Asiasta on ilmoitettava ministeriön johdolle. Havaintojen kohdistuessa ministeriön tulosohjaamaan virastoon, niistä tulee ilmoittaa lähimmälle esimiehelle ja sisäiselle tarkastukselle, joiden on ilmoitettava asiasta tulosohjauksesta vastaavan osaston tai yksikön päällikölle sekä ministeriön johdolle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 70 § mukaisesti järjestänyt sisäisen tarkastuksen, josta säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön työjärjestyksen (359/2014) 27 §:ssä. Opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamassa sisäisen tarkastuksen ohjesäännössä (VN/11033/2023-OKM-1) määritellään sisäisen tarkastuksen tarkoitus, toimivalta, asema ja vastuut sekä keskeiset toimintaperiaatteet, toimiala ja tietojen saantioikeus. Sisäisen tarkastuksen kohteena voivat olla opetus- ja kulttuuriministeriön kaikki toiminnot, vastattavana tai välitettävänä olevien varojen hoito sekä kaikki muut hallinnonalan toiminnot, joihin opetus- ja kulttuuriministeriöllä on valvontavelvoite ja -oikeus.

Taloussäännön mukaisesti sisäinen tarkastus avustaa johtoa väärinkäytösepäilyjen selvittämisessä sekä valmistelee tarvittavat selvitykset jatkotoimenpiteitä varten. Jos selvitykset osoittavat, että ministeriön tai viraston toiminnassa on tehty tai sen hoitamiin tai vastattavana oleviin varoihin taikka omaisuuteen on kohdistunut väärinkäytös, on salassapitosäännösten estämättä tehtävä asiasta valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 16 §:n mukainen ilmoitus. Ilmoituksen tekee ministeriön sisäinen tarkastus. Opetus- ja kulttuuriministeriön työjärjestyksen (359/2014) 46 §:7 kohdan mukaisesti esitutkintapyynnön tekemisestä päättää kansliapäällikkö. Esitutkintapyynnöt valmistelee sisäinen tarkastus.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

Euroopan unionin rahoituksen piirin kuuluvien varojen hallinnoinnissa havaituista väärinkäytöksistä tai rikosepäilystä tulee ilmoittaa edellä määrätyn lisäksi myös EU:n määräämille toimielimille ja kansallisille viranomaisille sekä huolehtia yhteisön lainsäädännön edellyttämästä jatkotoimenpiteitä koskevasta raportoinnista. Ilmoitusten tekemisestä ja raportoinnista vastaa sen osaston tai yksikön päällikkö, jonka vastuulla toiminta ja varat ovat sekä ministeriön sisäinen tarkastus. Ilmoitukset on annettava tiedoksi ministeriön johdolle ja sisäiselle tarkastukselle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on päätöksessä VN/1350/2023 nimennyt ilmoittajansuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittelystä vastaavat henkilöt. Päätöksen mukaisesti ilmoitusten käsittelyä ja käsittelyryhmän toimintaa koordinoi tarkastusneuvos, joka on myös sisäisen tarkastuksen vastuuvirkamies. Ilmoittajansuojelulain alaan kuuluvista väärinkäytöksistä voi ilmoittaa joko valtioneuvoston yhteisen sisäisen kanavan kautta tai Oikeuskanslerinviraston keskitetyn ulkoisen kanavan kautta. Nimetty käsittelyryhmä vastaa väärinkäytösilmoituksen käsittelystä ja huolehtii tutkinnan vastuuttamisesta. Ministeriön työjärjestyksen mukainen taho vastaa korjaavista toimenpiteistä, seurannan toteuttamisesta ja hallinnollisista päätöksistä. Ilmoituskanavaan saapuneiden ilmoitusten vastaanottamisessa, käsittelyssä ja seurannassa noudatetaan ministeriön työjärjestystä ja valtioneuvoston kanslian asettaman (VN/7548/2022-VNK-1) ministeriöiden yhteisen sisäisen ilmoituskanavan käyttöönottoa valmistelevan työryhmän laatimia toimintamalleja.

Taloushallinnon prosessit ja kontrollit

Taloushallinnon prosessit ovat kaikilla OKM hallinnonalan virastoilla yhteiset perustuen Valtiokonttorin määrittelemiin prosessikuvauksiin sekä Valtiokonttorin määräykseen tehtävien ja vastuiden jaosta palvelukeskuksen ja kirjanpitoyksiköiden välillä (VK/51584/00.00.00.01/2023). Yhteiset prosessit varmistavat selkeän vastuunjaon eri osapuolten välillä.

Jokaisen hallinnonalan kirjanpitoyksikön taloussäännössä määrätään menettelytavoista, joilla kirjanpidon luotettavuutta ja oikeellisuutta valvotaan. Kirjanpidon oikeellisuutta valvotaan jatkuvana toimintana ensi sijassa kirjanpidon raporttien avulla sekä VTV:n tarkastuksissa. Hallinnonalan kirjanpitoyksiköt ovat lisäksi arvioineet toimintaansa liittyvät taloushallinnon riskit ja tarvittavat kontrollit, joiden minimitasosta on ohjeistettu Valtiokonttorin ohjeessa (VK/37956/00.00.00.01/2023). Havaitut väärinkäytökset selvitetään edellä kuvatusti.

Edellä mainitun lisäksi ministeriö seuraa ministeriön ja hallinnonalan virastojen edustusmenoja sekä hallinnonalan päälliköiden virkamatkustusta huomioiden valtiovarainministeriön asiassa antamat ohjeet (VN/2341/2022-VM-4).

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi hallinnonalan taloushallintoa koskevan ohjeistuksen, kontrollit ja valvonnan riittäviksi.

Laskentapäällikkö Marleena Luopa

Jakelu Eduskunnan tarkastusvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Silja Borgarsdóttir Sandelin
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lisa Palm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Laura Ollila
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Rosanna Blomster
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emmi Venäläinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Crista Grönroos
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Santeri Lohi

OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Andreas Elfving
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Lehikoinen
OKM KPE Kansliapäällikön esikunta, Mirja Lindholm
OKM Talousyksikkö Pasi Rentola